

Rok 1968

V lednu 1968 zasedl Ústřední výbor KSČ a došlo k významné změně. Dosavadní prezident Antonín Novotný byl zároveň prvním tajemníkem ÚVKŠČ. Tuto funkci ztratil a prvním tajemníkem byl zvolen Alexandr Dubček. Ve straně ale i ve veřejném životě došlo k zvláštnímu uvolnění, které dostalo název „**Polednový vývoj**“. Uplynulá léta byla kritizována ve všech sdělovacích prostředcích tj. v tisku, rozhlasu i televizi. Ke slovu se dostali noví lidé, pro které na našem socialistickém zřízení nebylo zhora nic pěkného, viděli jen samé zápory. V březnu byl prezident A. Novotný odvolán z funkce. Novým prezidentem byl zvolen generál armády Ludvík Svoboda, hrdina našich nejnovějších dějin.

Tento vývoj u nás byl vítán samozřejmě na západě. Jeho sdělovací prostředky využívaly narůstající krize u nás a vytvářely dojem, že brzy dojde u nás ke zhroucení celého politického systému a že je naděje, že Československo bude vytrženo z rodiny socialistických států. V červnu byl vydán agresivní skupinou politických dobrodruhů pamflet 2000 slov, který podepsala celá řada špičkových pracovníků různých povolání, kteří v prvním okamžiku neprohlédli, že sedli na vějičku zcestnému křídлу strany, která už se viděla „v cizích službách“.

My, obyčejní venkovští lidé, kteří jsme od Prahy přece jen trochu daleko, těžko jsme se orientovali v záplavě rozporných zpráv. Vždyť jsme měli dojem, že se to děje v souladu s ÚVKŠČ, který řídil A. Dubček.

Ale nebezpečný rozvoj protisocialistických tendencí u nás byl sledován i blokem socialistických států. Během léta došlo i k několika schůzkám na nejvyšší úrovni. Soudruh Dubček byl na nebezpečný vývoj upozorňován, měl sjednat nápravu, bohužel nestalo se tak. 21. 8. 1968 v ranních hodinách vpochovala na naše území vojska některých států Varšavské smlouvy (SSSR, NDR, Polsko, Maďarsko a Bulharsko), aby znemožnila kontrarevoluční plány některých politických předáků. Byla to soudružská pomoc v pravou chvíli.

Sdělovací prostředky byly ještě několik dní po příchodu armád v rukou pravice. A tu došlo k dokonalé dezorientaci mnoha lidí. Rozhlas vybízel občany k posílání protestních petic proti přítomnosti vojsk na našem území. I u nás se papíry podepisovaly, ale neodesílaly. Z rozhodnutí výboru ZOKŠČ se dávaly papíry ad acta. A předseda JZD

soudruh Adolf Němec správně charakterizoval současnou situaci a řekl, že Sovětský svaz nás osvobodil podruhé. Vlny politického vzrušení opadly. Situace ve straně i státě se pomalu konsolidovala. Politickým dobrodruhům krátká kariéra pomalu, ale jistě končila. Na veřejných schůzích se vysvětlovalo straníkům i občanům, kam spěla naše zem, jaký by byl její politický osud.

Z jedné listopadové veřejné schůze KSČ jsme odeslali ústřednímu výboru KSČ telegram tohoto znění: Slibujeme vám, že svou poctivou prací na všech pracovištích podpoříme vaše úsilí o opětnou normalizaci našeho života (občané Starého Města).

Konec roku 1968 pomalu vyplouval z kalných vod. Jeho letopočet se zařadil k jiným rokům našich politických dějin, které končily rovněž na osmičku (1848 – zrušení roboty, 1918 – vznik ČSR, 1938 – okleštění ČSR, 1948 – Vítězný únor, 1968 – zmaření kontrarevoluce).

Rok 1968 vešel do našich moderních dějin též jako rok federativního uspořádání republiky. Byly vytvořeny v našem státě **2 republiky: Česká socialistická republika ČSR a Slovenská socialistická republika SSR**. Každá z republik měla svoji vládu, svoje správní orgány a mimo to byla ustavena federální vláda, federální ministerstvo.

Byla tím konečně odstraněna padesátiletá křivda páchaná na slovenském národě. Naši první buržoázní politikové si ze Slovenska dělali tak trochu kolonii. Po první světové válce Slováci měli málo vzdělaných lidí, protože Maďaři ve snaze pomad'arštiti Slovensko, neotevřeli jim téměř žádné střední školy, o vysokých ani nemluvě. Na Slovensko tedy přicházelo mnoho českých lidí, kteří obsazovali místa ve správním aparátu, ve školství a jiných oborech. Byli tam ale někdy překládáni lidé z trestu a to Slováci samozřejmě velice nelibě nesli.

Buržoázní ideologové mluvili o československém jazyce – ne o jazyce českém a slovenském. Podle nich byl jeden jazyk československý, ale měl 2 znění: české nebo slovenské. Tak to také stálo na mém ustanovovacím dekretě: vyučovací jazyk československý v znění slovenském.

Můj soused na Slovensku, který měl tak trochu Hlinkovu školu, mi jednou v roce 1936 řekl: Naše děti, když vyjdou školu, jdou k vám do českých zemí k sedlákům pracovat do chléva, aby vaše české děti mohly jít studovat do škol. Až vystudují, jdou k nám na Slovensko do úřadů a tak se to stále opakuje.

A druhý k tomu dodal: Když přijde k nám na Slovensko pracovat profesor, lékař, učitel, nemáme nic proti tomu, inteligence máme stále málo, ale když k nám posíláte listonoše, cestáře, četníky – to už je trochu moc, na taková povolání snad máme lidi!

Co jsem mohl na tuto argumentaci odpovědět? Nic. Mohl jsem se jen stydět na prováděnou politiku. Není divu, že Hitler vytvořil velmi lehký samostatný Slovenský stát.

Od 1. 1. 1968 přešlo JZD na **pevnou odměnu**. Pracovní jednotka činila 20 Kčs. 12. 3. 1968 brali družstevníci ponejprv výplatu podle nových předpisů. Výplata nebyla celých 100% pracovní jednotky, 5 Kčs na každou pracovní jednotku zůstávalo státu jako rezerva na doplatky, na zaplacení naturálií.

Každou chvíli se hovořilo o tom, že v jedné obci může být jen jeden výrobní zemědělský sektor: buď JZD nebo státní statek. U nás pracovaly oba sektory vedle sebe. I v tomto roce se jednalo o převzetí státního statku JZD. Ale připravovaná dohoda byla stornována pro odpor zaměstnanců statku, kteří se odvolali až na Ministerstvo zemědělství, že si **sloučení nepřejí**, a tak jim bylo vyhověno.

8. 4. 1968 přijely do obce **2 cikánské rodiny**. Rodina Ireny Cinové (muž jí utekl) a rodina jejího bratra Pavla Siváka. Osídlili dům č. p. 84, který byl delší dobu neosídlený. V poslední době se o něj zajímala rodina Čermáková, ale to už bylo pozdě. ONV ve Svitavách, jeho sociální odbor, se totiž pídil po neobydlených domech, do kterých ihned stěhoval rodiny cikánského původu. Každý okres těchto rodin musel umístit několik desítek. Naši cikáni pocházeli z obce Ladomirová, vidět ji můžete, když se jede silnicí na Duklu, okres Bardejov. Tam si žili cikáni svým starým způsobem, ale naše socialistická společnost jim chtěla pomoci, je zařadit do pracovního procesu, aby se z nich stali civilizovaní lidé. Na náklady ONV byl dům č. p. 84 upraven, vše bylo dáno do pořádku, rovněž jim ONV vybavil byty starším nábytkem.

19. 5. 1968 se měly konat volby do všech zastupitelských sborů. MNV vyzval všechny složky v obci, aby zhodnotily práci dosavadních poslanců a aby je buď znovu navrhly, nebo aby podaly nové návrhy. Ale brzy byly vydány pokyny, aby se od příprav volební kampaně upustilo, že se **volby v tomto roce konat nebudou**.

V červnu byly zahájeny práce na dokončení **autobusové zastávky**. Čekárna byla dodána průmyslovým podnikem z Bratislavy a stála 20 000 Kčs. 18. 9. 1968 bylo autobusové nádraží dáno do provozu, byl to den, kdy autobusy tudy ponejprv projížděly.

Začátkem srpna byl **vydlážděn chodník** okolo vrat před školou směrem k pohostinství.

JZD – **Výnosy obilí byly nejlepší** od založení JZD.

Na veřejném osvětlení svítily dosud obyčejné žárovky. Až v září 1968 byly nahrazeny **zářivkami kulového** tvaru v počtu 32 kusů. Osvětlení obce se tím podstatně zlepšilo.

Kulturní události:

- 11. 1. 1968 ČSŽ – **Přednáška na téma Manželství očima lékaře** – účast 30 osob.
- 27. 1. 1968 TJ – **Taneční zábava** – hrála Lanškrounská pětka, účast 187 lidí. Z čistého zisku byl podporován fotbalový oddíl.
- 4. 2. 1968 ČSM – obnovil Čaje – v sokolovně. Ponejprv hrála beatová skupina z Moravské Třebové.
- 10. 2. 1968 ČSČK – Taneční zábava – hrála OB Kunčina, účast 210 lidí.
- 23. 2. 1968 JZD+ KSC a MNV – společná schůze. Na ní bylo vzpomenuo **20. výročí únorových událostí**.
- 24. 2. 1968 SDH – **Ostatková taneční zábava** – účast 250 lidí.
- 10. 3. 1968 **MDŽ** – v sokolovně
- 31. 3. 1968 ZOČS včelařů – jako každý rok pořádalo pro své členy přednášku v sále kina o **práci včelaře na jaře**.
- 15. 4. 1968 ČSŽ – **Pomlázková zábava** – účast 180 lidí.
- 27. 4. 1968 SDH – **Estrádní pořad** – uváděl Zdeněk Galuška, zpívala Věra Bakalová a Miroslav Holáň. Po estrádě byla taneční zábava. K poslechu i k tanci hrála Strouhalova dechová sedmička. Vstupné 10 Kčs.
- 1. 5. 1968 **1. máj** – autobus jel 2x, prvomájový průvod se nekonal, lidé se shromažďovali přímo na náměstí, kde se konala manifestace.
- 5. 6. 1968 ČSOZS – **Výstava ovoce**, zeleniny a květin v sokolovně. Květiny na výstavu přinesli zahrádkáři ze svých domácností, aby se pochlubili pěknými kytkami, o které pečují po celá léta. Dále mnoho květin dovezl na výstavu

náš občan Pavel Zeman ze zahradnictví v Moravské Třebové, kde pracoval. Návštěvníci si tyto dovezené květiny většinou zakoupili, aby ještě posílili květinové bohatství svých domácností.

15. 6. 1968 ČSŽ – **Taneční zábava s módní přehlídkou** oděvů z NP Hedva z Moravské Třebové, kterou navštívilo na 200 zájemců.
23. 6. 1968 Žáci naší ZŠ sehráli **divadelní hru** Kuba a loupežníci. Hra byla sehrána na počest MDD. Děti se sešlo na 200 a všechny děti do 15 let dostaly nanuky a sodovky od ČSCŽ.
30. 6. 1968 JZD – **zájezd** 2 autobusy do Kutné Hory, Sedlce, Kačiny, Žlebů a na Sečskou přehradu.
7. 10. 1968 ČSOZS – **Výstava ovoce**, zeleniny a květin v sokolovně.
19. a 20. 10. 1968 MO včelařů a zahrádkářů – **Zájezdy** na ovocnářsko-včelařskou výstavu do Olomouce. Byla to podzimní část Flory.
28. 10. 1968 **50. výročí ČSSR** – v zahradce před budovou JZD č. p. 5 byla vysazena lípa republiky. Občané se shromáždili u MNV a v průvodu se státní vlajkou se odebrali před středisko JZD. Předseda MNV soudruh Čepil po vztyčení státní vlajky přivítal přítomné. Potom následovala kulturní vložka – byly předneseny básně. Poté byla lípa zasazena. Pak se pokračovalo do sokolovny, kde následovala kulturní část oslav. Předseda MNV předal zasloužilým funkcionářům MNV a příslušníkům 1. odboje pamětní plakety ÚVNF. Této pocty se dostalo bývalým ruským legionářům Ed. Jaruškovi a A. Kvapilovi, dále funkcionářům Fr. Pluháčkovi, Jos. Zemanovi, J. Slezákovi, Fr. Truhlářovi, Jos. Kumstátovi, Fr. Věstinskému. Pamětní medaili dostal rovněž předseda JZD Adolf Němec. V kulturním pásmu vystoupil 90 členný pěvecký soubor ZŠ v Třebařově. Po jeho vystoupení přednesl recitační kroužek ZŠ básně. Slavnost ukončil předseda MNV soudruh Vlad. Čepil poděkováním všem účinkujícím i občanům.
14. 11. 1968 MSČSČK – výroční členská schůze – **beseda s černým lékařem** – zúčastnil se MUDr. Ajou z jižního Sudánu, který v naší republice studoval medicínu od roku 1961 a vykonával v moravskotřebovské nemocnici praxi. V živé besedě zodpověděl četné dotazy, které se týkaly všech stránek života nám tak vzdálené země.

16. 11. 1968 SHD – **Estráda** – 27 členná estrádní skupina z Brna, ve které zpívala známá rozhlasová zpěvačka Boženka Šebetovská. Večer hrál estrádní soubor k tanci. Podnik byl ale slabě navštíven. Přišlo jen asi 220 lidí.
23. 11. 1968 ČSČK – **Kateřinská zábava** – hudba ze Svitávky, účast 238 lidí.
31. 12. 1968 Silvestrovská zábava – vystoupila zde estrádní skupina našich žen v čele s předsedkyní M. Fiebichovou. K tanci hrála hudba z Přemyslovic. Účast 260 lidí.